

Universitas

Prvih 10 godina

Universitas

Prvih 10 godina

UNIVERSITAS

udruza za razvoj visokoga školstva

Izdavač:

Udruga za razvoj visokoga školstva Universitas
Omladinska 14, HR - 51000 RIJEKA
Tel. ++ 385 51 345 046
Fax. ++ 385 51 345 207
universitas@universitas.hr
www.universitas.hr

Za izdavača:

Jasminka Ledić, predsjednica Udruge

Autori:

Iva Buchberger, Bojana Čulum, Vesna Kovač,
Jasminka Ledić, Marko Turk

Lektura:

Snježana Beronja

Grafičko oblikovanje:

Luka Buchberger

Tisak:

Gravema d.o.o., Opatija

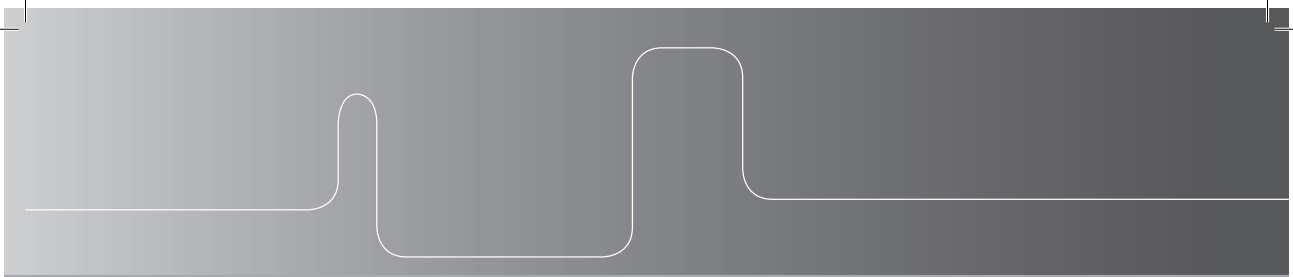
Rijeka, listopad 2010. godine
1. izdanje

Naklada 300 primjeraka

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Sveučilišne knjižnice Rijeka pod brojem **120629085**
ISBN 978-953-56300-0-5

Sadržaj

Uvod	7
Riječ predsjednice Upravnog odbora	9
1. O Universitasu	11
2. Članovi	14
3. Kronološki pregled djelovanja Universitas (2000. - 2010.)	17
4. Projekti Universitas	23
4.1. Studentski informacijski centar - SIC Rijeka	23
4.2. Hrvatsko - britanske radionice	24
4.3. INIOS - Inicijalno osposobljavanje visokoškolskih nastavnika za rad u nastavi	27
4.4. Syllabus: (novi) pristup nastavnom programu	30
4.5. UniSTAT - "Primjena statističkih postupaka u stručnom i znanstvenom radu visokoškolskih nastavnika"	31
4.6. Kako se uspješno predstaviti životopisom	33
4.7. Tribine	36
5. Ostale aktivnosti u nacionalnom i međunarodnom okruženju	45
5.1. ICED Council Meeting	45
5.2. Sudjelovanja na skupovima	48
5.3. Nacionalna skupina za praćenje Bolonjskog procesa	49
6. 10 godina u očima drugih...	50
7. Quo vadis Universitas?	52

Uvod

Monografija koja se nalazi pred vama pokušaj je objedinjavanja aktivnosti, događaja i trenutaka iz desetogodišnjeg života, rada i djelovanja Udruge za razvoj visokoga školstva *Universitas*.

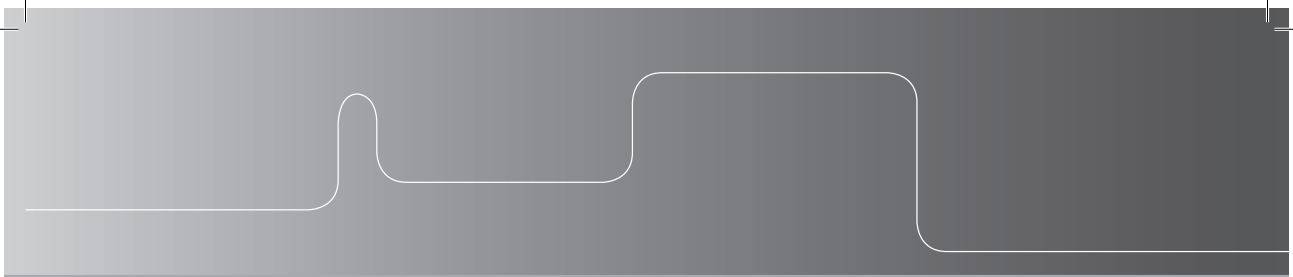
Ovom nam je monografijom želja na jednom mjestu predstaviti sve ono što je do sada učinjeno, zahvaliti se onima koji su nas pratili i pomagali nam, prezentirati svoj rad široj javnosti i onima koji za Udrugu još nisu čuli, ali i pohvaliti se svojim uspjesima tijekom desetogodišnjeg djelovanja, o čemu svjedoče rezultati našega rada.

Strukturu monografije čini 7 manjih poglavlja s pripadajućim potpoglavljima, riječima predsjednice Upravnog odbora te uvodom. Poglavlja nastoje kronološki pratiti provođenje projekata i drugih aktivnosti. Važno područje u radu Udruge bila je i javna vidljivost koju smo kroz ovu monografiju pokušali prikazati izvornim materijalima i prikazima onoga kako je Udruga bila prezentirana javnosti. Taj se segment proteže cijelom monografijom, a ideja mu je poslužiti čitatelju kao 'stanica za odmor' te kratko slikovito vraćanje u prošlost. *Universitas* u očima drugih... posebno je poglavlje ove monografije kojim smo htjeli prikazati razmišljanja onih osoba koje nisu bile izravno uključene u rad Udruge, ali su po svojoj službenoj dužnosti ili na neki drugi način, surađivale s nama. Ovo poglavlje predstavlja jedan hommage različitih promišljanja o *Universitasu* iz perspektive koju mi kao autori i članovi Udruge zasigurno nemamo.

Članova, prijatelja, korisnika i na razne druge načine uključenih dionika u rad Udruge u ovih deset godina bilo je mnogo. Iako smo se maksimalno trudili spomenuti sve one koji su aktivno sudjelovali u aktivnostima *Universitasa*, unaprijed se ispričavamo onima koje smo slučajno izostavili, a smatraju da zaslužuju mjesto u ovoj monografiji. Takvih će zasigurno biti te im zahvaljujemo na razumijevanju, ali i na dosadašnjoj suradnji i partnerstvu te se jednako tako nadamo i nekoj novoj suradnji u budućnosti.

Nadamo se i vjerujemo kako ćete s užitkom pročitati ovu monografiju, prisjetiti se nekih dana iz ne tako daleke prošlosti, osvijestiti neke nove ideje ili pak postati član *Universitasa*... Mogućnosti su različite, a mi smo i dalje ovdje, spremni mijenjati ovaj svijet...

Autori

Riječ predsjednice Upravnog odbora

Granice mogućeg možemo odrediti samo onda, ako ih prijeđemo odlaskom u nemoguće.

Galileo Galilei

Prvog lipnja 2000. godine u Rijeci je osnovana Udruga za razvoj visokoga školstva *Universitas*. Pomicanje granica mogućeg započela je skupina sveučilišnih nastavnika udruženih s ciljem zagovaranja i daljnjeg promicanja akademskih vrijednosti. Misija *Universitasa* artikulirana je kroz usmjerenost na procese funkcioniranja akademske zajednice s naglaskom na stalno propitivanje njihove učinkovitosti u odnosu na deklarirane ciljeve visokog obrazovanja. Takav oblik djelovanja predstavljao je u vrijeme nastajanja *Universitasa* svojevrsnu anticipaciju mnogih procesa koji su se u akademskoj zajednici tek trebali dogoditi, budući da se za članove *Universitasa* uloga sveučilišta nalazi u stvaranju, a ne zadovoljavanju potreba društva.

Nije da se ne usuđujemo jer je teško, već je teško jer se ne usuđujemo.

Seneka

Osluškujući potrebe akademske zajednice, *Universitas* se pozicionirao kao dionik civilnog društva koji svojim aktivnostima pospješuje i osnažuje članove akademske zajednice u postizanju što potpunijeg razvitka te ostvarenju svojih mogućnosti s ciljem aktivnog oblikovanja vlastitog i života zajednice. Afirmacijom načela dijaloga iz perspektive društveno angažirane kritike, otvarao se prostor za bolje razumijevanje složenih okolnosti u kojima je funkcionirao hrvatski visokoškolski prostor.

Sve istine lako je razumjeti jednom kad su otkrivene, svrha je otkrivati ih.

Galileo Galilei

Podsjećamo da je naša Udruga „vršnjak“ Bolonjske deklaracije čija je primjena, kao svojevrsnog kompleksnog amalgama, bitno odredila desetljeće koje je iza nas. Naime, složeni procesi stvaranja jedinstvenog koncepta europskog prostora visokoga obrazovanja kombinacijom i ujednačavanjem različitih entiteta te njegovo opredmećivanje kroz jedinstvenu sintagmu Bolonjski proces, značio je za hrvatski visokoškolski prostor ulazak u avanturu

krajnje neizvjesnog rezultata. Društveno-politički kontekst u kojem su se stvarali obrisi hrvatske inačice arhitekture europskog visokoškolskog prostora, predstavljao je za *Universitas* prostor kritičke refleksije činjenog. Pažljivija analiza ukupnih tadašnjih aktivnosti *Universitasa*, posebice odabranih istupa pojedinih članova, dokazuje postojanje kritičnog i u mnogočemu vizionarskog diskursa u artikulaciji mnogih ključnih problema koju su nas, što je danas moguće vidjeti, snašli u svoj svojoj silini. Pritom, često zbog nerazumijevanja neprihvaćeni, pogled smo podizali iznad razine „vidljivog prostim okom“ te se zdušno zalagali za svoju viziju suvremenog, angažiranog, demokratskog sveučilišta, viziju koja se naglo obrušavala u nadolazećem plimnom valu.

Snažno i kontinuirano zauzimanje za visoko obrazovanje kao javno dobro (i javnu odgovornost) postavilo je *Universitas* u položaj prepoznatljivog i dosljednog glasnogovornika svih onih koji instituciju sveučilišta ne vide u svjetlu snažne neoliberalne perspektive, onih koji ne žele sveučilište prilagođeno zakonitostima korporativnog kapitalizma, sveučilište otuđeno od svoje temeljne misije - autonomije na osnovu znanstveno utemeljene kritičke misli društva.

Ako sam vidio malo dalje od drugih, to je zato što sam stajao na ramenima orjaša.

Isac Newton

Jesmo li, u čemu i koliko pomaknuli granice mogućeg? Zakoračivši hrabro u prostor nemogućeg, nastojali smo dati najbolje što smo mogli. Pitanje koje si postavljamo: možemo li se danas, nakon deset godina postojanja, okrenuti i prepoznati tragove na putu po kojem smo kročili? Možemo li od akademske zajednice očekivati potvrdu kvalitativnih pomaka kojima je svojevrсни inicijator bila upravo Udruga za razvoj visokoga školstva *Universitas*? Tu ocjenu prepustit ćemo onima zbog kojih postojimo - novom naraštaju akademskih građana - nadajući se da će jednog dana, u vremenima koja tek dolaze i u kojima će se s lakoćom usuđivati otkrivati istine, *Universitas* biti prepoznat kao orijaš koji je na početku 21. stoljeća podmetnuo svoja leđa da bi oni koji dolaze vidjeli malo dalje od drugih.

Dr. sc. Jasna Krstović,

Predsjednica Upravnog odbora Udruge za razvoj visokoga školstva *Universitas*

1. O Universitasu

Udruga za razvoj visokoga školstva *Universitas* osnovana je 1. lipnja 2000. godine u Rijeci, a registrirana pri Ministarstvu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave u Zagrebu za djelovanje na području Republike Hrvatske. Za predsjednicu Udruge izabrana je dr. sc. Jasminka Ledić, a za izvršnu direktoricu mr. sc. Vesna Kovač, obje s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Uz predsjednicu Udruge, članovi Upravnog odbora bili su dr. sc. Jasna Krstović (Visoka učiteljska škola u Rijeci), dr. sc. Zdravko Lenac (Filozofski fakultet u Rijeci), dr. sc. Darko Manestar (Medicinski fakultet u Rijeci) i dr. sc. Berislav Pavišić (Pravni fakultet u Rijeci). Od početka rada Udruga djeluje u prostorima Filozofskoga fakulteta u Rijeci.

Osnivanje Udruge potaknula je manja skupina nastavnika s Filozofskog fakulteta u Rijeci, međutim, od samoga početka namjera je bila raditi na „integraciji“ svih zainteresiranih za visoko obrazovanje, bez obzira na to kojem području znanosti i fakultetu pripadaju. Nacrt statuta buduće udruge, zajedno s prijedlozima imena udruge, više je mjeseci bio predmetom „rasprave“ svih zainteresiranih koji su se 1. lipnja okupili na Filozofskom fakultetu i osnovali *Universitas* zajednicu. Među osnivačima bile su i dvije studentice, a većinu su činili nastavnici s Filozofskog fakulteta u Rijeci kojima su se pridružili kolege s Medicinskog, Pravnog, Ekonomskog, Tehničkog i Pomorskog fakulteta te Visoke učiteljske škole, a jedan od osnivača bio je i Robert Matijašić koji je 2009. godine izabran za rektora Sveučilišta u Puli.

Cilj je Udruge razvijati visoko školstvo u Republici Hrvatskoj s posebnim naglaskom na poboljšanje njegove kvalitete. Svoj cilj Udruga ostvaruje kroz sljedeće djelatnosti: sudjelovanje u raspravama o visokom školstvu na nacionalnoj i međunarodnoj razini; organiziranje izdavačke djelatnosti iz područja unapređivanja kvalitete visokog školstva (izdavanje glasila i drugi oblici informiranja javnosti o radu Udruge, izdavanje materijala o aktivnostima Udruge, izdavanje časopisa i knjiga); organiziranje tribina; evaluacija kvalitete visokoškolske nastave; poticanje i suorganiziranje stalnog usavršavanja visokoškolskih nastavnika i suradnika putem tečajeva, radionica i ostalih programa; poticanje uključivanja studenata kao aktivnih sudionika visokog školstva; suradnja sa srodnim nacionalnim i međunarodnim organizacijama te učlanjivanje u iste; sudjelovanje u izradi prijedloga ili davanje mišljenja o prijedlozima propisa, smjernica, preporuka, standarda i drugih akata koji se

odnose na područje djelatnosti Udruge; organiziranje i provođenje ostalih djelatnosti koje su u skladu s osnovnim ciljevima Udruge.

Ključna područja rada Udruge jesu unapređivanje rada visokoškolskih institucija, usavršavanje kvalitete visokoškolske nastave i osposobljavanje i usavršavanje visokoškolskih nastavnika i suradnika, poticanje i promicanje autonomnosti, slobode i digniteta znanstvene i nastavne djelatnosti na visokim učilištima te poticanje razvojno-istraživačke djelatnosti u području visokog školstva. Od osnivanja, članovi Udruge rade na uspostavljanju međunarodnih veza pa je tako Udruga primljena u članstvo ICED-a, International Consortium for Educational Development, kao jedina udruga iz Hrvatske.

Nakon 10 godina djelovanja *Universitasa* i pregleda djelatnosti Udruge u nacionalnim razmjerima, nije neskromno istaknuti jedinstvenost djelatnosti Udruge: na nacionalnoj razini nije moguće naći udrugu koja je postavila takve ciljeve i područje rada. Sudjelovanje organizacije civilnog društva koja se bavi područjem visokoga obrazovanja u akademskom životu bila je, i još uvijek jest, novina u nacionalnim i lokalnim dimenzijama. Osim toga, posebno je važno istaknuti specifičnost društvenog trenutka nastanka Udruge - organizacije civilnoga društva u Hrvatskoj bile su u počecima svojega rada te su ih vlasti nerijetko gledale s podozrivošću.

Iako je Osnivačka skupština Udruge održana 1. lipnja 2000. godine, svečana javna prezentacija Udruge održana je 16. listopada 2000. godine u *Auli magni* Rektorata Sveučilišta u Rijeci, uz prisutnost i pozdravni govor tadašnjeg v.d. rektora Sveučilišta u Rijeci, akademika Daniela Rukavine. Na svečanosti je inauguralno predavanje *Universities in the New Millenium* održao Lewis Elton, *professor emeritus* na koledžu University College u Londonu.

2. Članovi

Članovi osnivači prisutni na Osnivačkoj skupštini održanoj 1. lipnja 2000. godine:

Lada Badurina, Goran Cukor, Bojana Ćulum, Goran Kalogjera, Vesna Kovač, Marina Kovačević, Jasna Krstović, Jasminka Ledić, Zdravko Lenac, Darko Manestar, Robert Matijašić, Berislav Pavišić, Maja Ružić, Maja Vehovec, Marina Vicelja - Matijašić, Dinko Zorović, Marta Žuvić - Butorac.

Predsjednice Udruge:

Jasminka Ledić (od 1. lipnja 2000. do 25. studenog 2004. godine),
Vesna Kovač (od 26. studenog 2005. do 31. ožujka 2009. godine),
Jasminka Ledić (od 1. travnja 2009. - u tijeku).

Izvršne direktorice Udruge:

Vesna Kovač (od 1. lipnja 2000. do 25. studenog 2004. godine)
Bojana Ćulum (od 26. studenog 2004. do 14. veljače 2007. godine).

Članovi Upravnog odbora:

Od 1. lipnja 2000. do 25. studenog 2004. godine:

Jasna Krstović, Jasminka Ledić (predsjednica Udruge), Zdravko Lenac, Darko Manestar, Berislav Pavišić (razriješen dužnosti na Godišnjoj skupštini 16. listopada 2001. godine; umjesto njega na Skupštini izabrana Bojana Ćulum koja je dužnost obavljala do kraja mandata).

Od 26. studenog 2004. do 14. veljače 2007. godine:

Vesna Kovač (predsjednica Udruge), Jasminka Ledić, Gordana Marunić, Sanja Rukavina, Marta Žuvić - Butorac.

Od 15. veljače 2007. do 31. ožujka 2009. godine:¹

Sanja Barić, Jasna Krstović (predsjednica Upravnog odbora), Gordana Marunić, Sanja Rukavina, Dunja Škalamera - Alilović.

¹ Na Godišnjoj skupštini održanoj 5. veljače 2007. godine donesen je novi Statut Udruge kojemu je cilj bio osigurati upravljanje u skladu s načelima dobrog upravljanja udrugama, pri čemu se formiralo novo tijelo, Izvršni odbor, i time jasno razdvojila upravljačka od izvršne funkcije. Predsjednica Udruge postaje novim Statutom i članica Izvršnog odbora.

Od 1. travnja 2009. - u tijeku:

Sanja Barić (do 24. studenog 2009. godine), Jasna Krstović (predsjednica Upravnog odbora), Gordana Marunić, Sanja Rukavina, Dunja Škalamera - Alilović, Nataša Žunić - Kovačević (od 25. studenog 2009. godine).

Članovi Izvršnog odbora:

Od 15. veljače 2007. do 31. ožujka 2009. godine:

Bojana Ćulum, Nataša Hoić - Božić, Vesna Kovač (predsjednica Udruge), Jasminka Ledić, Marta Žuvić - Butorac.

Od 1. travnja 2009. - u tijeku:

Bojana Ćulum, Vesna Kovač, Jasminka Ledić (predsjednica Udruge), Marko Turk, Marta Žuvić - Butorac.

Počasni član Universitas (od 5. ožujka 2009., proglašen 31. ožujka 2009. godine):

Akademik Daniel Rukavina.

Članovi Universitas (od osnivanja, bez obzira na trajanje članstva)

Dunja Anđić, Petra Babić, Lada Badurina, Sanja Barić, Petar Bezinović, Helena Blažić, Nada Bodiroga -Vukobrat, Marija Bratanić, Iva Buchberger, Ljerka Cerović, Anita Cindrić, Goran Cukov, Bojana Ćulum, Iva Čatić, Mira Dimitrić, Jasmina Dlačić, Daniela Dolenec, Gordan Đurović, Blaženka Fran, Ivana First, Renata Fox, Vladimir Glažar, Sanja Mirjana Grčić, Maja Grdinić, Goran Gregov, Nataša Hoić - Božić, Martina Holenko, Ljiljana Ilić, Lara Jelenc, Rajka Jurdana - Šepić, Suzana Jurin, Goran Kalogjera, Marija Kaštelan - Mrak, Vesna Katić, Hrvoje Katunar, Dubravka Kotnik - Karuza, Vesna Kovač, Maja Kovačević, Marina Kovačević, Jasna Krstović, Jasminka Ledić, Zdravko Lenac, Juraj Lokmer, Darko Lončarić, Dina Lončarić, Davor Mance, Darko Manestar, Loredana Maravić, Gordana Marunić, Helga Maškarin, Mihaela Matešić, Robert Matijašić, Jasminka Mezak, Branka Milotić, Sanja Mohorovičić, Zoran Mrak, Kornelija Mrnjaus, Kristina Mužić, Berislav Pavišić, Jakob Patekar, Petra Pejić - Papak, Zorina Pinoza - Kukurin, Anamarija Pogorelec, Snježana Prijić - Samaržija, Ana Prpić, Igor Radeka, Ozren Rafajac, Sanja Raspor, Eda Ribarić-Aidone, Albin Redžić, Zvezdana Roller - Lutz, Nena Rončević, Snježana Rončević, Vladimir Rosić,

Daniel Rukavina, Sanja Rukavina, Maja Ružić, Sanja Skočić - Mihić, Danijela Sokolić, Stjepan Staničić, Anita Stilin, Diana Stolac, Sanja Šamanić, Renata Šamo, Ranka Šepić, Dunja Škalamera - Alilović, Branka Šporar, Lovro Šverko, Iva Tijan, Mladenka Tkalčić, Sanjin Troha, Marko Turk, Maja Vehovec, Elisa Velčić, Marina Vicelja - Matijašić, Nela Vlahinić - Dizdarević, Sabina Vojvodić, Miroslav Vrankić, Lidija Vujičić, Senka Zambata, Saša Zelenika, Dinko Zorović, Nataša Žunić - Kovačević, Gordana Župan, Marta Žuvić - Butorac.

3. Kronološki pregled djelovanja Universitasa (2000. - 2010.)

2000.

- Osnivačka skupština 1. lipnja.
- Uz pomoć i preporuku članice *Universitasa* Marine Vicelja - Matijašić, prihvaćen je logotip *Universitasa* kojega je izradio Željko Bistrović.
- Svečano javno predstavljanje Udruge u *Auli magni* Rektorata Sveučilišta u Rijeci, održano 16. listopada 2010. godine, uz prisutnost i pozdravni govor v.d. rektora Sveučilišta u Rijeci akademika Daniela Rukavine. Na svečanosti je inauguralno predavanje *Universities in the New Millenium* održao Lewis Elton, professor emeritus na koledžu University College u Londonu, koji je ujedno prenio pozdrave Udruzi od britanskog društva Society for Research into Higher Education (SRHE).
- Članstvo u ICED-u - International Consortium for Educational Development.
- Ciljevi i zadaci Udruge predstavljeni na dva ugledna međunarodna skupa - 3rd International ICED Council u Bielefeldu, Njemačka; 25th

International IUT (Improving University Learning and Teaching) Conference u Frankfurtu, Njemačka.

- Uspostavljena dobra suradnja sa Slovenskim društvom za visokoškolsku didaktiku (SDVD), posebno s njegovom predsjednicom dr. sc. Baricom Marentič-Požarnik.
- Uspostavljena suradnja s Upravom Sveučilišta u Rijeci.
- Sudjelovanje u pripremi rasprave o prijedlogu Zakona o visokim učilištima. Ministarstvu znanosti i tehnologije prosljeđen tekst priloga javnoj raspravi o nacrtu Zakona o visokim učilištima.

2001.

- Organizacija prvog ciklusa hrvatsko-britanskih radionica za usavršavanje nastavnika (voditelj: David Baume, Open University, Velika Britanija).
- Organizacija drugog ciklusa hrvatsko-britanskih radionica za usavršavanje nastavnika; (voditelj: David Baume, Open University, Velika Britanija).

- Rad na projektu za IOD.
- Predstavljanje Udruge na međunarodnoj konferenciji *Higher Education Close Up*, Lancaster, Velika Britanija, u organizaciji društva Society for Reseach Into Higher Education.
- Organizacija promocije knjige *Oposobljavanje i usavršavanje visokoškolskih nastavnika* autorice mr. sc. Vesne Kovač.
- Sudjelovanje *Universitasa* u pripremi publikacije *Prema društvu znanja - integracija Sveučilišta u Rijeci u Europski prostor visokoga obrazovanja*.

2002.

- Predavanje *Profesionalni glas* (dr. sc. Santa Večerina Volić, Medicinski fakultet u Zagrebu).
- Predavanje *Quality Management in Austrian Higher Education* (prof. dr. Erich Leitner, Sveučilište u Klagenfurtu, Austrija).
- Ciklus hrvatsko-britanskih radionica *Quality Management in Higher Education* (voditelj: prof. Lewis Elton, University College London, Velika Britanija).
- Dovršen rad na projektu

Usavršavanje kvalitete visokoškolske nastave koji je rezultirao pripremanjem publikacije koja je predstavljena i popraćena izlaganjem *Borba za naglasak* dr. sc. Jasminke Ledić.

- Predstavljanje *Etičkog kodeksa Sveučilišta u Rijeci* (dr. sc. Snježana Prijić-Samaržija) u kojem je sudjelovao i Aleksandar Bančić, dramski pedagog iz Pule i udruga Alarm - predstava Forum kazališta.
- Priprema *Programa inicijalnog osposobljavanja visokoškolskih nastavnika za rad u nastavi* (INIOS), dr. sc. Jasminka Ledić i mr. sc. Vesna Kovač.
- Pripremljen projekt *Tribine o visokom obrazovanju* u okviru programa *Developing Public Awareness Instituta Otvoreno društvo - Hrvatska*.

2003.

- Na prijedlog *Universitasa*, predsjednica Udruge dobitnica je godišnje Državne nagrade Ivan Filipović za doprinos razvoju visokoga školstva.
- Započinje izvođenje *Programa*

inicijalnog osposobljavanja visokoškolskih nastavnika za rad u nastavi (INIOS) kojeg je podupirao Institut Otvoreno društvo - Hrvatska. Jedanaest polaznika uspješno je izvršilo sve programom predviđene obveze.

- Održane četiri tribine u okviru projekta *Tribine o visokom obrazovanju*.

2004.

- *Universitas* postaje organizator i domaćin značajnog međunarodnog skupa - godišnje skupštine međunarodne organizacije International Consortium for Educational Development in Higher Education (ICED).
- Održane četiri tribine.
- Uz potporu *Universitasa*, članica Udruge dr. sc. Rajka Jurdana Šepić dobitnica je Nagrade Zaklade Sveučilišta u Rijeci za akademsku 2004./2005. godinu za područje tehničkih i prirodnih znanosti.

2005.

- Održan skup u organizaciji *Universitasa: Creating Teaching*

Quality Culture in Higher Education - godišnja skupština međunarodne organizacije *International Consortium for Educational Development in Higher Education (ICED, od 8. do 11. travnja).*

- Imenovanje predsjednice *Universitasa* dr. sc. Vesne Kovač u članstvo Nacionalne skupine za praćenje Bolonjskog procesa.
- Sudjelovanje članica *Universitasa* na međunarodnoj konferenciji *Scholarship info. Stipendije i akademska mobilnost* u Osijeku (SIC Zagreb i Sveučilište u Osijeku, od 29. rujna do 1. listopada; dr. sc. Vesna Kovač, izlaganje rada i Bojana Čulum).
- Sudjelovanje na 4. Bologna seminaru u Varaždinu (studeni 2005., dr. sc. Vesna Kovač i Bojana Čulum).
- Održane dvije tribine.

2006.

- Organiziran i izveden *Program inicijalnog osposobljavanja visokoškolskih nastavnika za rad u nastavi (INIOS)* za nastavnike Građevinskog fakulteta u Rijeci.
- Provedba programa *Primjena statističkih postupaka u*

stručnom i znanstvenom radu visokoškolskih nastavnika - UniversiStat (voditelj dr.sc. Darko Lončarić).

- Provedeno gostujuće predavanje za maturante u Prvoj sušačkoj hrvatskoj gimnaziji: *Na TI s Bolonjom* - upoznavanje novog sustava visokoškolskog obrazovanja.
- Održano devet tribina.
- *Universitas* se uključuje u organizaciju Festivala znanosti u Rijeci organizacijom tribine i angažiranjem i organiziranjem volonterskog rada.
- Poziv na sudjelovanje na EAIE (*European Association for International Education*) konferenciju u Baselu (rujan 2006., dr. sc. Vesna Kovač).
- Predstavljanje knjige *Sila, zakon i izgledi za opstanak* autora Noama Chomskog u suradnji s FFRI i Galerijom Rigo Novigrad-Cittanova (Bojana Ćulum, gosti: Jerica Zihrel, Srećko Pulig).
- Sudjelovanje predsjednice *Universitasa*, dr. sc. Vesne Kovač, u radu Nacionalne skupine za praćenje Bolonjskog procesa.
- Sudjelovanje izvršne direktorice *Universitasa* Bojane Ćulum

u radnoj grupi za dobro upravljanje u organizacijama civilnoga društva (*Good Governance Working Group, Academy for Educational Development-AED*).

2007.

- Održano šest tribina.
- *Universitas* uključen u organizaciju Festivala znanosti u Rijeci organizacijom tribine i angažiranjem studenata volontera.
- *UniversiStat* - primjena statističkih metoda u stručnom i znanstvenom radu visokoškolskih nastavnika.
- Dogovorena i ostvorena suradnja s Učiteljskim fakultetom u Rijeci na temu *SYLLABUS* - novi pristup izradi izvedbenih programa (ožujak, 2007., dr. sc. Vesna Kovač i dr. sc. Jasminka Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci).
- Predsjednica *Universitasa* sudjelovala na konferenciji: *Knowledge for Action, Research Strategies for an Evidence - Based Education Policy* u organizaciji njemačkog Ministarstva obrazovanja (*Bundesministerium*

fur Bildung und Forschung) i njemačkog Instituta za istraživanje obrazovanja (DIPF - *Deutsches Institut für Internationale Pädagogische Forschung*), Frankfurt/Main, Njemačka.

- Bojana Ćulum, članica Izvršnog odbora *Universitasa* sudjelovala na konferenciji *VolontEurope* - 16. međunarodna konferencija o razvoju volonterstva; izlaganje rada *Uloga istraživanja u promociji volonterstva*, listopad, 2007., Varšava, Poljska).
- Imenovanje članice Izvršnog odbora Bojane Ćulum u članstvo Nacionalnog odbora za razvoj volonterstva za mandatno razdoblje 2007.-2009. (Vlada Republike Hrvatske).
- Prijedlog člana *Universitasa* Marka Turka za imenovanje u članstvo Savjeta mladih Grada Rijeke.

2008.

- Održano šest tribina.
- *Universitas* uključen u organizaciju Festivala znanosti u Rijeci organizacijom tribine i angažiranjem studenata volontera.
- Održana radionica *Društveno*

korisno učenje kao nova nastavna metoda (ožujak, 2008., voditeljica: mr. sc. Nives Mikelić Preradović, Filozofski fakultet u Zagrebu, prisustvovalo 19 sudionika).

- Održana 3 ciklusa radionica u okviru tečaja za studente *Osposobljavanje studenata za uspješnije konkuriranje na tržištu rada* (mr. sc. Gordan Đurović i dr. sc. Mihaela Matešić, Filozofski fakultet u Rijeci, veljača/ožujak/studeni, 2008.; ukupno prisustvovalo 33 sudionika).
- Na prijedlog *Universitasa* članica Udruge, dr. sc. Nada Bodiroga-Vukobrat dobitnica Nagrade Zaklade Sveučilišta u Rijeci za akademsku 2007./2008. godinu za područje društvenih znanosti.

2009.

- *Universitas* organizira predstavljanje kandidata za rektora Sveučilišta u Rijeci (veljača, 2009.).
- Održano sedam tribina.
- Potpisan Ugovor o suradnji s IT akademijom Sveučilišta u Rijeci za izvođenje programa *UniStat*.
- Održana 3 ciklusa radionica u okviru tečaja za studente

Osposobljavanje studenata za uspješnije konkuriranje na tržištu rada (mr. sc. Gordan Đurović i dr. sc. Mihaela Matešić, Filozofski fakultet u Rijeci, svibanj/studeni/prosinac, 2009.; ukupno prisustvovalo 33 sudionika).

- Održano 6 ciklusa radionica u okviru programa *UniStat* (*UniStat: primjena statističkih metoda u stručnom i znanstvenom radu visokoškolskih nastavnika*) u suradnji s IT akademijom Sveučilišta u Rijeci; ukupno prisustvovalo 107 sudionika.
- *Universitas* postao partner na TEMPUS projektu *ACCESS - Towards Equitable and Transparent Access to Higher Education in Croatia*.
- *Universitas* predložio članicu Izvršnog odbora mr. sc. Bojanu Ćulum za dodjelu *Godišnje nagrade Grada Rijeke za iznimni doprinos u promociji volontiranja i rada za zajednicu*.
- Prijedlog člana *Universitasa*, Marka Turka za imenovanje u članstvo Savjeta mladih Grada Rijeke.
- Imenovanje člana *Universitasa* Marka Turka u članstvo Savjeta za razvoj volonterstva Primorsko-goranske županije

(studeni, 2009.).

- Na mrežnim stranicama *Universitasa* redovito se objavljuju priopćenja za javnost o aktualnim temama visokoga obrazovanja.

2010.

- Obnovljene mrežne stranice (web master: Mladen Bočev) i vizualni identitet Udruge (autor: Luka Buchberger).
- Provedba projekta *Studenti i volontiranje*.
- Provedba projekta *Oснаživanje zajednice za održivi razvoj*.
- Obilježavanje 10 godišnjice rada Udruge.
- Na mrežnim stranicama *Universitasa* redovito se objavljuju priopćenja za javnost o aktualnim temama visokoga obrazovanja.
- Imenovanje članice Izvršnog odbora mr. sc. Bojane Ćulum u članstvo Nacionalnog odbora za razvoj volonterstva za drugo mandatno razdoblje 2010.-2012. (Vlada Republike Hrvatske).
- Održane četiri tribine.

4. Projekti Universitasa

Universitas je u svojih 10 godina djelovanja provodio različite projekte namijenjene prvenstveno sveučilišnim nastavnicima i studentima, ne zanemarujući pritom teme dostupne i široj publici. Ovdje predstavljamo naše projekte, od kojih se neki kontinuirano provode i danas te još uvijek izazivaju velik interes akademske i šire javnosti.

4.1. Studentski informacijski centar - SIC Rijeka

Od samih početaka svojeg djelovanja, *Universitas* je bio senzibiliziran za studentska pitanja i njihove probleme te je studentima kroz svoje aktivnosti nastojao dati dovoljno prostora za vlastito angažiranje i djelovanje. Tako već u siječnju 2001. godine troje studenata Filozofskog fakulteta, članova Udruge (Bojana Ćulum, Ranka Šepić i Lovro Šverko), započinju s planiranjem, a ubrzo i provedbom projekta *Studentski informacijski centar - SIC Rijeka* koji se proveo uz financijsku potporu Ministarstva znanosti i tehnologije. U suradnji s tadašnjim Studentskim informacijskim centrima koji su djelovali pri Sveučilištu u Zagrebu (SIC Zagreb je 2005. godine postao Institut za razvoj obrazovanja - IRO) i Splitu (koji djeluje i danas), *Universitas* otvara novo poglavlje rada na razvoju visokoga školstva s naglaskom na osmišljavanje i uspostavljanje sustava podrške studentima Sveučilišta u Rijeci. S ciljem informiranja studenata o njihovim studentskim pravima i obvezama, mogućnostima stipendiranja, studentskim razmjenama, Studentskom centru i mogućnostima zapošljavanja, Studentskom zboru i mogućnostima sudjelovanja u predstavničkim tijelima, studentskom standardu i životu u sveučilišnome gradu te nizu drugih za studente relevantnih pitanja. Datuma 15. listopada 2001. godine, otvara se i započinje s radom Studentski informacijski centar Rijeka. SIC je dvije godine djelovao u prostorijama tadašnjeg *Inkubatora za udruge* koji je ubrzo postao mjestom okupljanja brojnih studenata zainteresiranih za usluge koje su se u SIC-u nudile. Iste se godine *Universitas* s programom SIC-a predstavio na *Danima udruge 2001. godine*, u organizaciji Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske. Tom je prilikom *Universitas* primio i posebnu zahvalu Vlade Republike Hrvatske povodom obilježavanja Međunarodne godine volonterstva.

U drugoj fazi razvoja projekta, aktivnosti su se usmjerile na pružanje podrške osnivanju novih te jačanju već postojećih studentskih udruga. U tom razdoblju, samo na Filozofskom fakultetu dolazi do osnivanja pet studentskih udruga.

Upravo se u SIC-u mogu pronaći osnivački korijeni studentskih udruga koje i danas djeluju pri Filozofskom fakultetu u Rijeci (primjerice, Udruga studenata pedagogije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci "Janus", Klub studenata informatike NEXT). Dio projektnih aktivnosti bio je usmjeren i na edukaciju voditelja i članova studentskih udruga o različitim načelima i modelima suradnje te razvoju partnerstva u neprofitnom sektoru. Završetkom studija, s projekta odlaze studenti koji su ga vodili te dolazi do gašenja SIC-a i njegovih aktivnosti nakon dvije godine aktivnog djelovanja i pružanja podrške studentima Sveučilišta u Rijeci. Također je važno naglasiti kako je nekim studentima rad na ovom projektu obilježio daljnji angažman, i to ne samo u *Universitasu* nego i u civilnom sektoru uopće.

4.2. Hrvatsko - britanske radionice

Tijekom 2001. i 2002. godine *Universitas* je organizirao i proveo tri ciklusa hrvatsko - britanskih radionica za sveučilišne nastavnike i suradnike na temu usavršavanja kvalitete visokoškolske nastave te primjerenije pripreme visokoškolskih nastavnika za rad u nastavi. Neposredni povod za organizaciju ovog programa bio je natječaj Britanskog savjeta koji je u to vrijeme podupirao ovakav oblik suradnje između hrvatskih i britanskih stručnjaka, a *Universitas* je, zahvaljujući suradnji s međunarodnom institucijom The International Consortium for Educational Development (ICED), s predstavnicima britanske mreže već uspostavio čvrste kontakte. Tako je stvorena prilika da *Universitas* ugosti renomirane stručnjake koji se bave unapređivanjem kvalitete visokoškolske nastave te time bitno doprinese jačanju zalaganja za kvalitetu visokoškolske nastave na našim prostorima. Gost prva dva ciklusa radionica bio je David Baume sa sveučilišta Open University iz Londona, a gost trećeg ciklusa bio je Lewis Elton s koledža University College iz Londona.

U to su vrijeme rasprave o važnosti zalaganja za poboljšanje kvalitete visokoškolske nastave bile rijetke i znatno slabijeg intenziteta negoli je to danas, u jeku primjene Bolonjskog procesa, moguće zamisliti. Međutim, ipak se treba prisjetiti da je u to vrijeme na Sveučilištu u Rijeci osnovano Povjerenstvo za unapređivanje nastave (PUN) koje je - iako tek na formalnoj razini - odaslalo poruku da se o visokoškolskoj nastavi treba više voditi računa. Ono što je osobito zanimljivo istaknuti, svakako je činjenica da se već tijekom

prvog ciklusa radionica intenzivno govorilo o metodologiji izrade studijskih programa i izvedbenih nastavnih planova (*course design / syllabus*) kao i ishodima učenja - na čemu se u akademskoj zajednici intenzivnije počelo raditi tek tijekom 2008. godine, donošenjem novog pravilnika o studijima na Sveučilištu u Rijeci.

U sklopu ovog programa održane su sljedeće radionice:

**Prvi ciklus hrvatsko-britanskih radionica, voditelj:
David Baume, Open University, UK**

- Effective Teaching for Active Learning (9. 4. 2001.)
- Methods for Assessing Learning (9. 4. 2001.)
- Innovating in Teaching, Learning and Assessment (10. 4. 2001.)

**Drugi ciklus hrvatsko-britanskih radionica, voditelj:
David Baume, Open University, UK**

- Designing or Redesigning a Course (15. 10. 2001.)
- Getting and Using Student Feedback (15. 10. 2001.)
- Supporting Staff Development to Improve Teaching and Learning Through a National Network (16. 10. 2001.)

**Treći ciklus hrvatsko-britanskih radionica, voditelj:
Lewis Elton, University College London, UK**

- Quality in Higher Education (14. 10. 2002.)
- Management of Change (14. 10. 2002.)
- Innovations in Teaching & Learning (15. 10. 2002.)

Intenzivniju pripremu i provedbu ovog programa izvršio je tročlani organizacijski odbor u sastavu: Vesna Kovač, Marina Vichelja - Matijašić i Bojana Ćulum.

Ove radionice pamtit će se po osobitom odazivu i interesu sveučilišnih nastavnika, ali i razočarenju onih koji zbog ograničene veličine grupe (do 25 polaznika po radionici) nisu bili u mogućnosti sudjelovati u radu radionica. Pamti se i velik interes medija za ovaj program, što u to vrijeme nije bilo uobičajeno.

Rad ovih radionica rezultirao je nizom zaključaka o visokoškolskoj nastavi o

kojimase u to vrijeme doistaniji ni redovito ni glasno progovaralo u akademskim krugovima. Zanimljivo je da su sudionici tada prepoznali vrijednost radionica *Universitasa* i naglasili važnost postojanja sveučilišne institucije koja bi pružala programe osposobljavanja i usavršavanja kvalitete (visokoškolske) nastave. Posebno su naglasili važnost da se ovakve inicijative stručnog usavršavanja nastave i dovedu na razinu redovitih aktivnosti sveučilišta.

O interesu sudionika za održavanjem ovakvih programa i njihovom zadovoljstvu, najbolje govore njihovi komentari:

“Posebno zahvaljujem što ste me pozvali da prisustvujem Vašoj radionici. Mislim da su radionice idealna prilika za učenje, razmjenu iskustva i raspravu s kolegama. Imala sam tako priliku saznati i o iskustvima kolega s drugih fakulteta i problemima s kojima se zajedno susrećemo te čuti savjete vrhunskog stručnjaka gosp. Baumea koje ću svakako iskoristiti u budućem radu. Mislim da su takve radionice odlična ideja i trebalo bi ih što češće organizirati na različite teme. Još jednom zahvaljujem na pozivu i lijepoj prilici za nova učenja i iskustva.”

“Osobno nosim vrlo pozitivne dojmove s radionice na kojoj sam bila posljednjeg dana. Žao mi je što nisam prisustvovala ostalima, osobito onoj vezanoj za evaluaciju studenata, budući da me taj problem najviše okupira. Smatram da bi bilo vrlo korisno da se takvi oblici susretanja i edukacije nastave. Razmjena iskustava vrlo je korisna, čak i bez prisutnosti stranih nastavnika, premda je u ovom slučaju to bio značajan doprinos.”

“Osobito mi je drago što ste organizirali ovu radionicu i žarko podržavam buduće organiziranje sličnih radionica. Kada sam pričala ljudima o toj radionici, neki su se žalili što o tome nisu ništa znali. Stoga smatram da je važno informirati što širi krug nastavnika. Primjerice, nastavnici na fizici jako su zainteresirani, a vjerujem i drugi. Bilo je ovo i korisno iskustvo jer smo mogli čuti što drugi misle te kakve probleme imaju. Dobro bi bilo potaknuti reakciju šutljive većine čije mišljenje i iskustva nisu poznata.”

“Smatram da je održavanje radionice za sveučilišne nastavnike osobito dobro zamišljen projekt. Naime, iz osobnog iskustva

znam da nastavnici na mom fakultetu nemaju pravovaljanu izobrazbu za pravilan pristup studentima. Upravo sam stoga bila jako zadovoljna što sam mogla prisustvovati održanoj radionici. Međutim, jako mi je žao što je bilo moguće prisustvovati samo jednoj od održane tri jer prema priloženom Rezimeu rada vidim da su sve teme bile vrlo zanimljive i korisne. Ujedno je to i moja jedina kritika na održavanje radionica. S obzirom na to da je u naš grad došao vrstan poznavalac ove tematike, velika je šteta što više nastavničkog kadra nije moglo prisustvovati radionicama ili bar slušati njihova izlaganja. Nadam se da će u budućnosti biti još radionica ili predavanja na ovu temu jer bih ih rado popratila.”

4.3. INIOS - Inicijalno osposobljavanje visokoškolskih nastavnika za rad u nastavi

Već se od samog početka djelovanja rad Udruge profilira u pravcu davanja podrške sveučilišnim nastavnicima za usavršavanje rada u nastavi. Valja napomenuti da u to vrijeme na Sveučilištu u Rijeci nije bilo organizirane sustavne podrške sveučilišnim nastavnicima za rad u nastavi pa je u tom smislu djelatnost *Universitasa* bila od osobitog značenja.

Tako je, primjerice, 2001. godine održan ciklus hrvatsko-britanskih radionica pod nazivom *Quality Management in Higher Education*, a započeo je i rad na projektu *Usavršavanje kvalitete visokoškolske nastave* što ga je tijekom 2001. i 2002. godine podupirao Institut Otvoreno društvo - Hrvatska. U okviru tog programa uređena je brošura *Kako unaprijediti visokoškolsku nastavu: iskustva, problemi i perspektive* (urednica: dr. sc. Jasminka Ledić). Kao nastavak tog programa započelo se s radom na *Programu inicijalnog osposobljavanja visokoškolskih nastavnika za rad u nastavi* (INIOS) kojega je također podupirao Institut Otvoreno društvo - Hrvatska, a čije su autorice bile dr. sc. Jasminka Ledić i mr. sc. Vesna Kovač.

U koncipiranju programa pošlo se od pretpostavke da mnogi visokoškolski nastavnici imaju dragocjena iskustva koja trebaju osmisliti, razmijeniti s kolegama i povezati s teorijom te da se u budućnosti program treba mijenjati i usavršavati kako bi pratio potrebe sveučilišnih nastavnika i suradnika, ali i

prethodio promjenama koje očekuju sustav visokoga obrazovanja.

Dakle, iako se ciljevi, očekivani rezultati i sadržaj programa u prvom redu odnose na usavršavanje nastave i učenja, temeljna ishodišta i načela, na kojima se on zasniva, polaze od stava da učenje i znanstveni pristup (*scholarship; Wissenschaft*) trebaju biti u temeljima svih akademskih djelatnosti. Ovakav je stav iznesen na UNESCO-voj konferenciji o visokom obrazovanju u Parizu 1997. godine, gdje se *scholarship* definira kao proces kojim nastavno osoblje prati razvoj svoje discipline, uključuje se u pisanje, širi informacije o svom radu, poboljšava pedagoške vještine za podučavanje svoga predmeta te unapređuje svoj akademski identitet. Program, dakle, u jednom svojem dijelu transcendirira pripremu za rad u nastavi i, u širem smislu, nastoji djelovati na njegovanje "kulture kvalitete" u visokim učilištima te na ideju da svaka akademska djelatnost treba biti rezultat ozbiljnog, temeljitog učenja.

Program poštuje posebnosti i zahtjeve visokoškolskog podučavanja, a zasniva se na načelima iskustvenog i kolegijalnog učenja, s namjerom da se oblikuje "razmišljajući praktičar" posvećen aktivnom učenju i studentima orijentiranom podučavanju. Osim toga, program polazi od pretpostavke da mnogi visokoškolski nastavnici imaju dragocjena iskustva koja trebaju osmisliti, razmijeniti s kolegama i povezati s teorijom.

Prva verzija ovoga programa izrađena je u listopadu 2002. godine na temelju uvida u literaturu, rezultate (vlastitih) istraživanja, analize sličnih programa i iskustva u radu s inozemnim stručnjacima i visokoškolskim nastavnicima iz Hrvatske, a u njega su ugrađene i sugestije visokoškolskih nastavnika koji su sudjelovali na radionicama koje je organizirala Udruga za razvoj visokoga školstva *Universitas*. Otada je bio distribuiran zainteresiranim pojedincima i institucijama te su tražene i dodatne primjedbe i sugestije koje su pomogle u njegovom konačnom oblikovanju. Nacrt programa bio je predstavljen na radionici na Sveučilištu u Splitu koja se održala u sklopu rada na *TEMPUS JEP-16015 QUASYS* projektu. Pohvalnu recenziju program je dobio od dr. sc. Barice Marentič-Požarnik (Sveučilište u Ljubljani), a pozitivna mišljenja od akademika Daniela Rukavine, rektora Sveučilišta u Rijeci, te od stručnjaka ICED-a (International Consortium for Educational Development). Ostvaren je i kontakt s udrugom SEDA (Staff and Educational Development Association) u svrhu dobivanja SEDA akreditacije, ali zbog složenosti procesa njezina dobivanja te potrebnih financijskih sredstava, SEDA akreditaciju nije bilo moguće ostvariti. Tražena je i evaluacija Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu, ali ova institucija, nažalost, nikada nije reagirala na upit bilo kakvim odgovorom.

Program je predviđao 30 sati nastave (rad s cijelom grupom, rad s malim grupama i individualne konzultacije). Za izvršavanje obveza koje iz njega proizlaze, bilo je potrebno utrošiti još oko 30 sati samostalnog rada. Predviđeno je da se nastava i obveze koje proizlaze iz programa izvrše u 6 mjeseci.

Program su izvodile dr. sc. Jasminka Ledić i mr. sc. Vesna Kovač uz sudjelovanje domaćih i stranih stručnjaka za pojedine teme.

Teme programa bile su podijeljene u 2 cjeline - Uvodna cjelina visoko obrazovanje postavlja u kontekst suvremenog društva te se obraća stanju i razvojnim smjernicama visokog obrazovanja u Hrvatskoj, s posebnim naglaskom na Bolonjski proces. Kroz ove se sadržaje nastojalo utjecati i na promišljanje te sustavno vođenje vlastitog osobnog i profesionalnog razvoja. U okviru ove cjeline izvedene su dvije teme: *Osnove politike visokog obrazovanja i Na putu prema Europskom prostoru visokog obrazovanja.*

Cjelina o usavršavanju nastave i učenja sastojala se od 8 tema (Uvod u ECTS, Nastavnici, suradnici i znanstvenici u sustavu visokog obrazovanja i znanosti u Hrvatskoj, Kultura kvalitete u visokoškolskoj nastavi: principi i kriteriji uspješne visokoškolske nastave, Kako uspješno predavati: predavanja nove generacije, Diskusija - nastavna metoda u visokom obrazovanju, PBL (problemsko učenje), Primjena informacijske i komunikacijske tehnologije u nastavi i učenju, Nastavnikov portfelj, Nastavni program za aktivno učenje, Priprema studenata za samostalno učenje, Vrednovanje učenja, nastave i nastavnika). U navedenim temama nude se sadržaji koji - u skladu s prethodno navedenim ishodištima, načelima i vrijednostima - nastoje dati temeljne podatke o suvremenoj visokoškolskoj nastavi i aktivnom učenju studenata.

Prvi ciklus INIOS-a, u akademskoj 2003./2004. godini, pohađalo je i završilo 11 polaznika koji su dobili potvrdu o sudjelovanju s potpisom prorektora za nastavu Sveučilišta u Rijeci dr. sc. Gorana Kalogjere i predsjednice *Universitasa*, dr. sc. Jasminke Ledić. Potvrdu o sudjelovanju nastavnici su mogli priložiti dokumentima za izbor u više zvanje, a potvrda je imala i prilog - svojevrsni „dodatak diplomi“, u kojemu su bili navedeni ishodi, načela i vrijednosti na kojima se program zasniva, njegovi očekivani rezultati, sadržaji i obveze polaznika.

Prvih 11 polaznika INIOS-a bili su:

Danijel Belušić, Jasmina Dlačić, Blaženka Fran, Lara Jelenc, Jasmina Lončar, Sanja Mataija-Vrcić, Sanja Rukavina, Christian Stipanović, Renata Šamo,

Nevenka Tatković, Robert Zenzerović.

Program INIOS izveden je još u dva navrata u akademskoj 2005./2006. godini, za polaznike Građevinskog i Filozofskog fakulteta u Rijeci.

Polaznici s Građevinskog fakulteta bili su:

Mladen Bulić, Sanja Lučić, Ines Radošević, Ira Rechner-Šustar, Igor Ružić, Neira Torić, Nataša Turina, Elvis Žic, Enco Žufić.

Polaznici s Filozofskog fakulteta koji su uspješno završili program bili su:

Dunja Anđić, Gordan Đurović, Siniša Kušić, Mihaela Matešić, Sanja Šamanić, Anastazija Vlastelić, Sofija Vrcelj.

Dakako, za programom INIOS još uvijek postoji potreba, a valja napomenuti da se od tada nije pojavio sličan program osposobljavanja sveučilišnih nastavnika za rad u nastavi.

4.4. Syllabus: (novi) pristup nastavnom programu

Udruga za razvoj visokoga školstva *Universitas*, u suradnji s Učiteljskim fakultetom, organizirala je i provela program *Syllabus: (novi) pristup nastavnom programu*. Program su osmislili i pripremili Darko Lončarić, Vesna Kovač i Jasminka Ledić, uz financijsku potporu Učiteljskog fakulteta u Rijeci.

Program je bio osmišljen kao jednodnevna radionica na kojoj su bile prezentirane temeljne informacije o izradi *syllabusa*, a sudionici su potom, uz korištenje posebno pripremljenog nastavnog materijala i mogućnost individualnih konzultacija, morali izraditi *syllabus* za svoj nastavni predmet. Program se održao 1. ožujka 2007. godine na Učiteljskom fakultetu u Rijeci.

Individualne konzultacije vodio je Darko Lončarić i sudionici su primili detaljnu povratnu informaciju o izrađenom *syllabusu* za svoj nastavni predmet. Evaluacija radionice, koju su provodile studentice pedagogije Filozofskog fakulteta u Rijeci, u okviru kolegija *Evaluacijska istraživanja*, pokazala je osobito pozitivne dojmove sudionika koji su prepoznali korisnost ovog programa *Universitasa*.

Evo nekoliko komentara sudionika:

“

... stoga što se visokoškolski nastavnici svakodnevno suočavaju s poteškoćama u provođenju planova i programa svog kolegija, što je posebice naglašeno uvođenjem Bolonjskog procesa, ovaj

je program edukacije bio nužan!”

“Osvješčivanje povezanosti preciznih ciljeva, sadržaja kolegija, zadataka, obveza studenata te isticanje veze kolegija s budućim zanimanjem, ključna su pitanja koja propituju smisao visokoškolskog obrazovanja, a to syllabus pruža.”

“Moje je mišljenje da je predavanje bilo uspješno naučim li samo 5% nečeg novoga te mi tako stečeno znanje koristi na način da ću ga primijeniti u svom radu. Iskoristim li više od 5% informacija dobivenih u edukaciji, ciljevi edukacije i više su nego uspješno ostvareni!”

“Edukacija je osigurala dovoljno sadržaja koji se mogao lako pratiti jer su materijali bili dostupni. Osim toga, i pedagoško-metodička naobrazba omogućava njihovo olakšano praćenje.”

Ovaj program predstavlja primjer uspješne suradnje između Universitasa i pojedinih fakulteta koji su na temelju uočene potrebe za dodatnom edukacijom zajedno stvarali program usavršavanja nastavnika za rad u nastavi.

4.5. UniSTAT - “Primjena statističkih postupaka u stručnom i znanstvenom radu visokoškolskih nastavnika”

Ovaj je program osmišljen zbog potrebe stjecanja dodatnih kompetencija akademskog osoblja Sveučilišta u Rijeci. Suočeni sa stalnim promjenama minimalnih uvjeta za izbor u znanstvena i znanstveno-nastavna zvanja, nastavnici na sveučilištima dovedeni su u situaciju da sve više truda moraju ulagati u dodatnu edukaciju iz osnovnih i naprednih statističkih analiza, kako bi svoj empirijski rad primjereno predstavili široj znanstvenoj javnosti. Cilj je ovoga programa kod sveučilišnih nastavnika razviti kompetencije primjene i interpretacije suvremenih statističkih metoda analize podataka kako bi im se pružila podrška u primjerenoj prezentaciji njihova empirijskog znanstvenog ili stručnog rada.

Autor i izvršitelj programa od samog početka 2006. godine bio je dr. sc. Darko Lončarić s Učiteljskog fakulteta u Rijeci. Prva tri ciklusa programa organizirana

su u suradnji s Filozofskim fakultetom u Rijeci, a kasnije i Odjelom za informatiku Sveučilišta u Rijeci, a financijsku potporu dijelom je osigurao Upravni odjel za školstvo i društvene djelatnosti Primorsko - goranske županije. U sklopu ovog prvog ciklusa, program je uspješno završilo 45 polaznika.

Ovaj program *Universitasa* spada, bez sumnje, u one koji su izazvali najveći interes među nastavnicima našega sveučilišta. Nakon tri godine provođenja, interes za program bio je sve veći i veći, što je ubrzo preraslo mogućnosti *Universitasa* za samostalnu izvedbu. U želji da se zainteresiranim sveučilišnim nastavnicima pruži kvalitetna prilika za stručnim usavršavanjem, *Universitas* se odlučuje na suradnju s IT Akademijom Sveučilišta u Rijeci. U 2009. godini potpisuje se poseban ugovor o suradnji kojim se ovaj program, pod novim nazivom *UniSTAT*, počinje provoditi u prostorijama IT Akademije što je omogućilo sudjelovanje većeg broja zainteresiranih te bolje uvjete za rad. Program *UniSTAT: Primjena statističkih metoda u znanstvenom i stručnom radu* akreditiran je kao program cjeloživotnog obrazovanja pri Sveučilištu u Rijeci. Pored osnovnog, nudi se i razlikovni program za sva tri ciklusa u kojem se nastava odvija kao mentorirani potpuni *online* tečaj kojeg također vodi Darko Lončarić.

Nastavni sadržaji podijeljeni su u tri cjeline koje predstavljaju osnovu modularnog izvođenja programa i sastoje se još od niza specifičnih tema:

- 1. modul: Priprema podataka uz osnove deskriptivne i inferencijalne analize**
- 2. modul: Osnove analize varijance i regresijske analize**
- 3. modul: Složeniji statistički modeli s interakcijama i uvod u multivarijatne analize**

Do sada je *UniSTAT* uspješno završilo 107 polaznika, i to kako slijedi prema modulima: *UniSTAT* 1 - 35 polaznika, *UniSTAT* 2 - 38 polaznika te *UniSTAT* 3 - 34 polaznika.

Budući da se radi o programu koji je organiziran i osmišljen na osnovu iskazanih potreba i zahtjeva većeg broja sveučilišnih nastavnika, evaluacije programa bile su najvećim dijelom pozitivne na što ukazuju neki od komentara:

"Pozitivno je što se uopće nešto takvo organiziralo jer je od osobitog značaja za nastavnike. Osim toga, vidljivo je koliko nam je nužno potrebno takvo znanje. Osviještenost o problemu

pomaže njegovu rješavanju!”

“Usvojila sam neka nova znanja te stekla cjelovitu sliku o nekim metodama statistike koju na fakultetu nisam uopće dobila. Ovu bih radionicu stoga preporučila za utvrđivanje naučenog, onima koji misle da nešto znaju, ali i učenje onima koji misle da ne znaju. Smatram da se ide dovoljno brzim, odnosno, sporim tempom i za jedne i za druge.”

“Da, svakako da bi se trebalo nastaviti s programima ovog sadržaja. Posebno stoga što se edukacije ovog tipa jako rijetko organiziraju, a poznato je da su u suvremenom znanstveno-istraživačkom radu one nužne za provođenje kvalitetne analize dobivenih podataka s kojom se, potom, mogu predstavljati radovi i u vrsnim znanstvenim časopisima u inozemstvu. U nastavak bih se ovog programa svakako uključila kako bih stekla uvid u mogućnosti drugih statističkih metoda.”

“Universitas svakako mora nastaviti ovaj program. Mogao bi se održavati u nekoliko modula jednom godišnje.”

“Konačno mi je netko na jasan i „user-friendly“ način objasnio osnove statističke analize. Svi mi znamo samo neke djeliće, netko od nas čak je nešto i sam radio, ali bez sustavnog znanja o primjeni statističkih metoda. Ovo je bio vrlo koristan seminar koji bi svakako trebalo redovito organizirati, ali na barem dvije razine: za one koji malo i one koji nešto više znaju.”

4.6. Kako se uspješno predstaviti životopisom

Prijedlog projekta *Tečaj pisanja životopisa - Kako se uspješno predstaviti životopisom*, namijenjenog studentima, izrađen je tijekom 2007. i počeo se izvoditi 2008. godine, uz financijsku podršku Zaklade Sveučilišta u Rijeci. Autor projekta je mr. sc. Gordan Đurović, a u izvedbi, pored njega, u ulozi lektorice sudjeluje i dr. sc. Mihaela Matešić (oboje s Filozofskog fakulteta u Rijeci).

Izradi programa prethodila je anketa provedena među studentima završnih godina kojoj je cilj bio istražiti kako studenti procjenjuju svoja znanja neophodna za uspješno pisanje životopisa i predstavljanje budućim poslodavcima.

Rezultati su pokazali da većina studenata smatra kako ne posjeduju potrebna znanja te su izrazili želju za pohađanjem tečaja u okviru kojega bi mogli naučiti vještine vlastite prezentacije koje im nedostaju. Na osnovi prikupljenih rezultata ankete, izrađen je prijedlog dvodnevnog tečaja. Tijekom prvoga dana tečaja polaznici se upoznaju s važnošću pravilnog pristupanja pisanju životopisa te se detaljno obrađuju i osobine koje poslodavci najviše traže kod svojih zaposlenika. Osim toga, prikazuju se i različite strukture životopisa te njihova namjena. Svaka se tema obrađuje kroz primjere i samostalan rad polaznika. Na temelju samostalnog rada te prema dobivenim uputama, polaznici za sljedeći dan tečaja pripremaju svoje životopise. Na početku drugoga dana, polaznici tečaja uče o detaljima psihologijskog testiranja te se na primjerima standardnih pitanja u najčešće korištenim testovima (testovima sposobnosti, testovima ličnosti, testovima znanja i vještina te testovima interesa) pripremaju za eventualno psihologijsko testiranje koje ih može čekati tijekom procesa prijave na posao. Nakon toga, polaznici uče o načinu pripreme za intervju te o procesu intervjuiranja putem njegove simulacije. Za vrijeme tečaja, lektorica pregledava životopise koje su polaznici pripremili i upozorava na uočene dobre i loše strane pripremljenih životopisa.

Dosad je održano ukupno 9 ciklusa tečaja, a u programu je sudjelovalo 104 studenata različitih profila. Interes studenata za ovaj program nadmašuje mogućnosti voditelja i *Univerzitasa* pa je tako „lista čekanja“, na kojoj u svakom trenutku ima preko stotinu prijavljenih studenata, uvijek aktualna. Zbog ovako velikog interesa studenata, sa svih sastavnica Sveučilišta u Rijeci, *Univerzitas* će nastojati nastaviti s provedbom ovog programa.

Tijekom 2008. godine, na kolegiju Evaluacijska istraživanja, studenti pedagogije provodili su evaluaciju ovog programa. Rezultati govore o visokoj zainteresiranosti studenata za edukaciju ovog tipa te o njihovom zadovoljstvu stečenim znanjima i vještinama. Izdvajamo nekoliko njihovih komentara:

“Vrlo sam zadovoljna što sam mogla prisustvovati ovom tečaju. Bilo je korisno i zanimljivo.”

“Tečaj mi je bio super i nadam se da će ih biti još.”

“Iako sam većinu prenesenih znanja već posjedovala, naučila sam nekoliko korisnih činjenica i dobila korisne savjete od lektorice. Hvala i želim vam puno uspjeha u budućnosti.”

4.7. Tribine

Važan vid djelatnosti *Universitasa* u proteklih deset godina bila je organizacija niza tribina i predavanja.

Već nekoliko mjeseci nakon osnivanja u lipnju 2000. godine, početkom akademske godine, održana je prva javna rasprava u organizaciji *Universitasa* na kojoj se raspravljalo o prijedlogu novog zakona o visokoj naobrazbi, a gost je, ispred Ministarstva znanosti i tehnologije, bio dr. sc. Darko Polšek.

Međutim, pravizamahovoj aktivnosti dao je projekt *Javnetribine o obrazovanju* koji je započeo prijavom na program Instituta otvoreno društvo - Hrvatska, u okviru programa *Developing Public Awareness* za kojega je *Universitas* dobio financijsku potporu. Cilj predloženoga projekta bio je doprinijeti osvješćivanju sveučilišne i šire javnosti o problemima razvoja visokoga obrazovanja. Od projekta se očekivalo da doprinese boljoj unutarnjoj integraciji sveučilišta, povezivanju sveučilišnih nastavnika i studenata te njihovom upoznavanju s aktualnim problemima razvoja visokoga obrazovanja. Šira sveučilišna javnost i dionici visokog obrazovanja, aktivno uključeni u praćenje projekta, putem medija bili su upoznati s aktualnim događanjima u visokom obrazovanju. Projekt *Javnih tribina o obrazovanju* svojedobno je bio jedini projekt ove vrste koji se odvijao u našoj akademskoj zajednici. U okviru ovog projekta *Universitas* je budio interes i razvijao odnose s medijima koji su osobito važni za stvaranje svijesti o izazovima s kojima se suočava akademska zajednica. U sklopu projekta održano je šest tribina.

Zbog velikog interesa i uočavanja važnosti tribina kao jednog od načina progovaranja i raspravljanja o važnim i aktualnim pitanjima, one su postale redovita djelatnost Udruge. Nastojalo se uvijek odabrati aktualne i izazovne teme tribina, a za progovaranje o nekima od njih bilo je doista potrebno hrabrosti i ustrajnosti.

U razdoblju od 2000. do 2010. godine održano je ukupno 47 javnih manifestacija (tribina, predavanja, predstavljanja knjiga).

2000.

Tribina *Javna rasprava o prijedlogu novog zakona o visokoj naobrazbi*

- Datum: 27. rujna 2000.
- Gost: dr. sc. Darko Polšek, Ministarstvo znanosti i tehnologije
- Moderatorica: dr. sc. Jasminka Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci

Predavanje *Universities in the New Millenium*

- Datum: 16. listopada 2000.
- Gost: dr. sc. Lewis Elton, University College London

2002.

Razgovor o aktivnostima Slovenskoga društva za visokoškolsku didaktiku i predstavljanje knjige *Visokoškolski pouk - malo drugače*, autorice dr. sc. Barice Marentič - Požarnik i suradnika

- Datum: 21. veljače 2002.
- Gost: dr. sc. Barica Marentič-Požarnik
- Moderatorice predstavljanja: dr. sc. Jasminka Ledić i mr. sc. Vesna Kovač, Filozofski fakultet u Rijeci

2003.

Predavanje *Profesionalni glas*

- Datum: 7. veljače 2003.
- Gost: dr. sc. Santa Večerina Volić, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Predavanje *Quality Management in Austrian Higher Education*

- Datum: 20. veljače 2003.
- Gost: dr. Erich Leitner, Sveučilište u Klagenfurtu, Austrija

Tribina *Akadska plemena i teritoriji: kako upravljati sveučilišnim kulturama*

- Datum: 16. listopada 2003.
- Gošća: mr. sc. Vesna Kovač, Filozofski fakultet u Rijeci
- Moderatorica: dr. sc. Jasminka Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci

Tribina *Pomaci i zastoji na putu u Europski prostor visokoga obrazovanja*

- Datum: 30. listopada 2003.
- Gošća: dr. sc. Jasminka Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci
- Moderatorica: mr. sc. Vesna Kovač, Filozofski fakultet u Rijeci

*Tribina Međunarodni programi
Ministarstva znanosti i tehnologije:
dobro čuvana tajna ili rudnici soli?*

- Datum: 7. studenog 2003.
- Gošća: Loredana Maravić,
Uprava za međunarodnu
suradnju Ministarstva znanosti i
tehnologije Republike Hrvatske
- Moderatorica: dr. sc. Jasminka
Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci

2004.

*Tribina Predstavljanje nacрта novog
Statuta Sveučilišta u Rijeci*

- Datum: 5. veljače 2004.
- Gost: dr. sc. Pero Lučin,
prorektor Sveučilišta u Rijeci
- Moderatorica: dr. sc. Jasminka
Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci

*Tribina Komunikacijski perpetuum
mobile - naš slučaj*

- Datum: 18. veljače 2004.
- Gošća: dr. sc. Rajka Jurdana -
Šepić, Filozofski fakultet u Rijeci
- Moderatorica: dr. sc. Jasminka
Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci

*Tribina E-učenje: tiha revolucija
obrazovnog sustava*

- Datum: 22. ožujka 2004.
- Gost: dr. sc. Petar Pervan,

Institut za fiziku, Zagreb

- Moderatorica: dr. sc. Nataša Hoić
- Božić, Filozofski fakultet u Rijeci

*Tribina Katalog znanja za osnovnu
školu - korak naprijed?*

- Datum: 11. studenog 2004.
- Gost: dr. sc. Vladimir Paar,
Prirodoslovno-matematički
fakultet u Zagrebu

2005.

*Tribina Inventura provedbe
Bolonjskog procesa na visokoškolskim
institucijama: kako dalje?*

- Datum: 18. studenog 2005.
- Gošća: dr. sc. Vesna Kovač,
Filozofski fakultet u Rijeci

*Tribina Mobbing - strah od
stigmatizacije*

- Datum: 8. prosinca 2005.
- Gošća: dr. sc. Nada Bodiroga -
Vukobrat, Pravni fakultet u Rijeci
- Moderatorica: dr. sc. Jasminka
Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci

2006.

Tribina Povijest pomorstva Rijeke

- Datum: 30. ožujka 2006.
- Gost: dr. sc. Dinko Zorović,
Pomorski fakultet u Rijeci

Tribina Kako i zašto financirati visoko obrazovanje?

- Datum: 12. travnja 2006.
- Gošća: mr. sc. Danijela Dolenc, Institut za društvena istraživanja, Zagreb

Tribina Hubbertova krivulja i globalne naftne rezerve: kada će svijet ostati bez nafte?

- Datum: 4. svibnja 2006.
- Gost: dr. sc. Matthew J. Mikulich, Chevron Corporation, San Francisco, CA

Tribina Želimo li poboljšati kvalitetu nastave na fakultetu? Ako da... što nam je činiti?

- Datum: 19. svibnja 2006.
- Gosti: dr. sc. Sanja Smojver Ažić, Filozofski fakultet u Rijeci; dr. sc. Vesna Kovač, Filozofski fakultet u Rijeci; Sandra Antulić, Filozofski fakultet u Rijeci; Marko Turk, Filozofski fakultet u Rijeci

Tribina Bolonjski proces - naših prvih godinu dana

- Datum: 24. svibnja 2006.
- Gošće: dr. sc. Mladenka Tkalčić, Filozofski fakultet u Rijeci; dr. sc. Rajka Jurdana Šepić, Filozofski fakultet u Rijeci

Tribina E-obrazovanje i planovi za implementaciju na Sveučilištu u Rijeci putem Tempus EQUIBELT projekta

- Datum: 1. lipnja 2006.
- Gošće: dr. sc. Nataša Hoić - Božić, Filozofski fakultet u Rijeci; dr. sc. Marta Žuvić - Butorac, Tehnički fakultet u Rijeci

Tribina / radionica Zašto ulagati vrijeme u aktivno učenje?

- Datum: 6. lipnja 2006.
- Gošća: dr. sc. Jasminka Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci

Tribina Piramida obrazovanja: izazovi i pristupi rješenjima (u sklopu Festivala znanosti)

- Datum: 26. travnja 2006.
- Gosti: dr. sc. Zlatan Car, Tehnički fakultet u Rijeci, Ph.D. Bojan Čukić, West Virginia University, dr. sc. Predrag Pale, Fakultet elektrotehnike i računarstva u Zagrebu
- Moderatorica: dr. sc. Jasminka Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci

Tribina Istine i zablude o civilnom društvu u RH

- Datum: 19. listopada 2006.
- Gost: dr. sc. Gojko Bežovan, CERANEO - Centar za razvoj neprofitnih organizacija, Zagreb

- Moderatorica: dr. sc. Jasminka Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci

2007.

Tribina Razumijevanje i jačanje društvenog kapitala kao imperativ razvoja Hrvatske

- Datum: 27. veljače 2007.
- Gošća: Lidija Pavić - Rogošić, dipl. ing. arh., Održivi razvoj zajednice - ODRAZ
- Moderatorica: dr. sc. Jasminka Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci

Tribina Projekti Ministarstva znanosti obrazovanja i športa - kako dalje?

- Datum: 28. ožujka 2007.
- Gosti: dr. sc. Dražen Vikić - Topić, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa; dr. sc. Jasminka Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci
- Moderator: dr. sc. Saša Zelenika, Tehnički fakultet Sveučilišta u Rijeci

Tribina Motivacija, emocije i učenje

- Datum: 3. travnja 2007.
- Gost: dr. sc. Saša Ostojić, dr. med., Medicinski fakultet u Rijeci

Tribina Staro i novo - kako gledamo i čuvamo baštinu (u sklopu Festivala znanosti)

- Datum: 26. travnja 2007.
- Gosti: dr. sc. Marina Vicelja - Matijašić, Filozofski fakultet u Rijeci; Jasna Rotim - Malvić, Hrvatsko društvo likovnih umjetnika Rijeka - HDLU, Ervin Dubrović, Muzej grada Rijeke
- Moderatorica: dr. sc. Jasminka Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci

Tribina Trendovi u američkom visokom obrazovanju: implikacije za Europu

- Datum: 4. lipnja 2007.
- Gost: J. Douglas Toma, Institute of Higher Education, University of Georgia, USA
- Moderatorica: dr. sc. Vesna Kovač, Filozofski fakultet u Rijeci

Tribina Kako akademska zajednica može doprinijeti obrazovanju društveno odgovornih građana?

- Datum: 11. listopada 2007.
- Gost: Steve Johnson, Ph.D., Portland State University, Oregon, USA
- Moderatorica: Bojana Ćulum, prof. Filozofski fakultet u Rijeci

2008.

Tribina Visokoškolske kvalifikacije, akademski nazivi i mobilnost: stvarna ili prividna provedba Bolonjskog procesa u Hrvatskoj?

- Datum: 11. veljače 2008.
- Gost: dr. sc. Siniša Rodin, Pravni fakultet u Zagrebu
- Moderatorica: dr. sc. Jasminka Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci

Tribina Vanjsko vrednovanje visokih učilišta: procedure, rokovi i kriteriji

- Datum: 4. travnja 2008.
- Gost: dr. sc. Branko Rafajac, Filozofski fakultet u Rijeci
- Moderatorica: dr. sc. Jasminka Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci

Tribina Produžetak trajanja ljudskog života: pravo koje treba biti zaštićeno ili zloupotreba tehnologije?

- Datum: 11. travnja 2008.
- Gost: dr. sc. Elvio Baccarini, Filozofski fakultet u Rijeci
- Moderatorica: dr. sc. Snježana Prijic -Samaržija, Filozofski fakultet u Rijeci

Tribina Urbane vode - utočište za bioraznolikost? (u sklopu Festivala znanosti)

- Datum: 25. travnja 2008.
- Gost: Slaven Ključanin, Centar za održivi razvoj Eko park Pernat
- Moderatorica: dr. sc. Jasminka Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci

Tribina Kako normirati rad u nastavi na sveučilištima: rasprava u kontekstu Kolektivnog ugovora za znanost i visoko obrazovanje

- Datum: 14. svibnja 2008.
- Gosti: Vilim Ribić, Nezavisni sindikat znanosti i visokog obrazovanja; dr. sc. Pero Lučin, Sveučilište u Rijeci
- Moderatorica: dr. sc. Diana Stolac, Filozofski fakultet u Rijeci

Tribina Hrvatski kvalifikacijski okvir: polazne osnove i elementi kvalifikacija

- Datum: 10. lipnja 2008.
- Gost: dr. sc. Mile Dželalija, Prirodoslovno-matematički fakultet u Splitu; predstavnik Republike Hrvatske u savjetodavnoj skupini European Qualification Framework Advisory Group Europske komisije
- Moderatorica: dr. sc. Vesna Kovač, Filozofski fakultet u Rijeci

2009.

Tribina *Predstavljanje kandidata za rektora Sveučilišta u Rijeci*

Datum: 10. veljače 2009.

- Gosti: dr. sc. Goran Kalogjera, Filozofski fakultet u Rijeci; dr. sc. Vinko Kandžija, Ekonomski fakultet u Rijeci; dr. sc. Pero Lučin, Medicinski fakultet u Rijeci; dr. sc. Pavao Komadina, Pomorski fakultet u Rijeci; dr. sc. Branko Rafajac, Filozofski fakultet u Rijeci
- Moderatorica: dr. sc. Jasminka Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci

Razgovor *Na kraju mandata*

- Datum: 31. ožujka 2009. godine
- Gost: akademik Daniel Rukavina, počasni član Udruge za razvoj visokoga školstva Universitas i rektor Sveučilišta u Rijeci
- Moderatorica: dr. sc. Jasna Krstović, Učiteljski fakultet

Tribina *Iskustva primjene Pravilnika o studijima na Sveučilištu u Rijeci*

- Datum: 8. travnja 2009.
- Gosti: dr. sc. Mladenka Tklačić, Filozofski fakultet u Rijeci; dr. sc. Nino Stojković, Tehnički fakultet u Rijeci

- Moderatorica: dr. sc. Vesna Kovač, Filozofski fakultet u Rijeci

Tribina *Bolonjska reforma katastrofa ili mogućnost: humanističke i društvene znanosti u reformi visokoga školstva*

- Datum: 6. svibnja 2009.
- Gosti: dr. sc. Valentin Bucik, Filozofski fakultet u Ljubljani; dr. sc. Frančiška Trobevšak -Drobnak, Filozofski fakultet u Ljubljani; dr. sc. Martin Germ, Filozofski fakultet u Ljubljani; dr. sc. Mladenka Tklačić, Filozofski fakultet u Rijeci; Iva Buchberger, Filozofski fakultet u Rijeci; Nikola Vincetić, Filozofski fakultet u Rijeci
- Moderatorica: dr. sc. Jasminka Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci

Tribina *Državna matura - smisao i značenje za obrazovanje u Hrvatskoj*

- Datum: 26. svibnja 2009.
- Gosti: dr. sc. Jasminka Buljan Culej, Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja; Želimir Janjić, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, dr. sc. Petar Bezinović, Institut za društvena istraživanja
- Moderatorica: dr. sc. Jasminka Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci

*Tribina Parlamentarna demokracija
i granice legitimiteta građanskog
neposluha*

- Datum: 8. lipnja 2009.
- Gost: dr. sc. Elvio Baccarini, Filozofski fakultet u Rijeci
- Moderatorica: dr. sc. Snježana Prijić-Samaržija, Filozofski fakultet u Rijeci

*Tribina Franklin Roosevelt: Ova
zemlja traži akciju - uloga Sveučilišta*

- Datum: 24. studenog 2009.
- Gost: dr. sc. Pero Lučin, rektor Sveučilišta u Rijeci
- Moderatorica: dr. sc. Jasminka Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci

Tribina Life in Fast Lane

- Datum: 8. prosinca 2009.
- Gošća: Kathleen Beaudoin, Ph. D., University of Washington, Tacoma
- Moderatorica: dr. sc. Zorina Pinoza - Kukurin, Učiteljski fakultet u Rijeci

2010.

Tribina U potrazi za Frankopanom...

- Datum: 16. ožujka 2010.
- Gošća: Saša Potočnjak, prof., Filozofski fakultet u Rijeci
- Moderatorica: dr. sc. Ines Srdoč-

Konestra, Filozofski fakultet u Rijeci

*Tribina Treba li nam na sveučilištu
odgoj i obrazovanje za održivost i
održivi razvoj?*

- Datum: 15. travnja 2010.
- Gost: dr. sc. Vladimir Lay, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb
- Moderatorica: mr. sc. Nena Rončević, Filozofski fakultet u Rijeci

*Tribina Je li učenje mučenje? (u sklopu
Festivala znanosti)*

- Datum: 22. travnja 2010.
- Gosti: dr. sc. Margita Pavleković, Učiteljski fakultet u Osijeku, dr. sc. Mladenka Tkalčić, Filozofski fakultet u Rijeci, dr. sc. Petar Bezinović, Institut za društvena istraživanja, Zagreb
- Moderatorica: dr. sc. Jasminka Ledić, Filozofski fakultet u Rijeci

*Tribina Koliko uspješno završavanje
studija ovisi o načinima financiranja?*

- Datum: 28. travnja 2010.
- Gošće: dr. sc. Maja Vehovec i Iva Tomić, dipl. oec, Ekonomski institut, Zagreb
- Moderatorica: dr. sc. Vesna Kovač, Filozofski fakultet u Rijeci

Iz pregleda održanih tribina, vidljivo je da se one tematski mogu podijeliti u dvije skupine: tribine koje se odnose na visoko obrazovanje te tribine koje obrađuju širi društveni kontekst.

Govoreći o tribinama koje se odnose na visoko obrazovanje, posebno valja istaknuti aktualnost tema koje prate relevantna događanja u visokom obrazovanju, otvaraju manje poznate vidove i izazove u visokom obrazovanju ili predvode rasprave o temama koje će se tek kasnije pokazati značajnima. Primjerice, tako se na tribinama *Universitasa* već 2003. godine počinje s razmjenom međunarodnih iskustava o kvaliteti visokoga obrazovanja, 2004. godina tema je e-učenje, a 2006. godine raspravlja se o temi financiranja visokog obrazovanja (koja se snažno aktualizira tri godine kasnije studentskim zahtjevima za besplatnim obrazovanjem). Nizom tribina već se od 2003. godine počinje kritički razmatrati provođenje Bolonjskog procesa u Hrvatskoj te raspravljati o upravljanju sveučilištem. Posebno valja napomenuti da su se na tribinama *Universitasa*, od samih početka djelovanja Udruge, vodile rasprave o značajnim dokumentima koji definiraju odnose u visokom obrazovanju (Zakon o visokim učilištima, Statut Sveučilišta u Rijeci). Gosti na tribinama redovito su stručnjaci područja o kojemu govore, a dolaze iz Rijeke, Zagreba, Ljubljane i SAD-a. Neke od tribina privukle su mnoge sudionike i izazvale velik interes medija i javnosti.

Osim tribina koje se odnose na visoko obrazovanje, tijekom rada *Universitasa* pojavila se potreba i za progovaranjem o novim temama od šireg društvenog značenja, pri čemu je *Universitas* prednjačio. Primjerice, već se 2005. godine na tribini *Universitasa* progovara o mobbingu, a teme povezane s civilnim društvom i jačanjem društvenog kapitala bile su posebno dobro prihvaćene i popraćene u medijima.

Valja napomenuti da Universitas od 2006. godine kao suorganizator sudjeluje u Festivalu znanosti, pri čemu, osim organizacije info-pulta, promotivnih aktivnosti i rada s volonterima, organizira i tribinu prigodnog sadržaja.

5. Ostale aktivnosti u međunarodnom i nacionalnom okruženju

Osim što kontinuirano provodi vlastite projekte, *Universitas* je prisutan i u aktivnostima iz područja visokoga obrazovanja u nacionalnom i međunarodnom okruženju. Predstavnici *Universitasa* sudjeluju na konferencijama i stručnim seminarima te, osim što doprinose njihovome radu, predstavljaju *Universitas* široj publici.

5.1. ICED Council Meeting

Organizacija godišnje skupštine međunarodne organizacije *International Consortium for Educational Development in Higher Education* (ICED) bila je jedna od složenijih aktivnosti koju je *Universitas* organizirao i proveo te, bez sumnje, predstavlja najznačajniji međunarodni iskorak u radu *Universitasa*. Godišnja skupština održavala se od 8. do 11. travnja 2005. godine pod nazivom *Creating Teaching Quality Culture in Higher Education*. Podsjetimo, ICED je krovna organizacija koja okuplja nacionalne mreže koje se bave razvojem kvalitete visokog obrazovanja i čiji je član *Universitas* od svog osnutka 2000. godine. Tada je okupljala 19 nacionalnih mreža sa svih kontinenata, a na skupu u Rijeci prisustvovalo je 16 predstavnika iz inozemstva. Priprema ovog skupa započela je još u srpnju 2004. godine kada je na sjednici Upravnog odbora Udruge za razvoj visokoga školstva *Universitas* formiran Organizacijski odbor skupa u sastavu: Vesna Kovač (predsjednica Organizacijskog odbora), Jasminka Ledić, Gordana Marunić, Sanja Rukavina, Lara Jelenc i Marko Turk.

U sklopu radnog dijela godišnje skupštine, organizirane su i provedene sljedeće aktivnosti:

- sastanak Vijeća ICED-a (ICED Council Meeting - ICM) koji je vodila tadašnja predsjednica ICED-a Carla Nelissen iz Belgije,
- predstavljanje djelatnosti pojedinih nacionalnih mreža ICED-a hrvatskoj akademskoj javnosti koje je moderirala Vesna Kovač,
- radionica *Croatian Academic Policy on Teaching in Higher Education: Redefining Criteria for University Teacher's Promotion Regarding Teaching Activity* koju je moderirala Jasminka Ledić i
- radionica *Students and Their Problems in Higher Education Teaching - A Process Approach as Quality Improvement Tool* koju je vodila Lara Jelenc.

Godišnja je skupština ICED-a za *Universitas* bila značajna iz više razloga. Jedan je od njih suradnja Universitasu s većim i složenijim nacionalnim mrežama s dužom tradicijom djelovanja u svojim lokalnim sredinama. *Universitas* je tada, sa svojih 36 članova, u usporedbi s ostalim mrežama, spadao u red onih manjih koje se temelje na dobrovoljnom radu nekolicine entuzijasta i koje karakterizira snažan *bottom-up* pristup u djelovanju, a čiji programi konkuriraju i onima koje provode neke veće i bogatije mreže, poput američke mreže PODNET (*Professional and Organizational Development Network in Higher Education*) ili britanske SEDA-e (*Staff and Educational Development Association*).

Iako neke nacionalne mreže imaju razvijeniju strukturu i institucionalnu potporu drugih, izdvojila su se neka zajednička pitanja i problemi, a mnoga od tih pitanja i danas su na dnevnim redovima ICED-ovih okupljanja. Osim pitanja financiranja i dobivanja potpore za svoj rad, i dalje su otvorena pitanja vezana uz: previše dobrovoljnog rada koji se ulaže u ove djelatnosti; ulogu nacionalnih vlada u potpori djelatnostima stručnog usavršavanja i razvoja sveučilišnog nastavničkog kadra (*educational staff development*) koja je u većini zemalja nezadovoljavajuća; percepciju akademske javnosti i uprave o djelatnostima razvoja obrazovanja; poziciju razvoja obrazovanja u sveučilišnim djelatnostima; pitanje treba li djelovanje ovakvih mreža biti nezavisno od sveučilišta ili dio sveučilišnog djelovanja; pitanje u kojoj mjeri valja formalizirati djelovanje ovih mreža; kako riješiti pitanja preopterećenosti akademskog kadra i njihova angažmana u ovim djelatnostima; kako se postaviti prema pitanjima kriterija odvijanja ovih djelatnosti; kako profesionalizirati ove djelatnosti unutar sveučilišta; koja je uloga ovih djelatnosti u procesima osiguranja kvalitete u visokom obrazovanju; kako male neformalne mreže mogu uspješno sudjelovati u međunarodnoj suradnji i dr.

Osim po radnom dijelu, organizacija godišnje skupštine ICED-a pamti se i po bogatom kulturno-zabavnom i turističkom programu kojim se *Universitas* predstavio i kao dobar promotor kulture i turizma Primorsko-goranske županije.

O organizaciji Godišnje skupštine ICED-a u Rijeci, naši su gosti izvještavali u svojim javnim glasilima i medijima, a prikaz je napravljen i za časopis *International Journal for Academic Development* (IJAD) koji se distribuira u gotovo sve zemlje.

ICED MREŽA:

HERDSA - Higher Education Research and Development Society of Australasia (Australasia),

AIPU - Association Internationale de Pedagogie Universitaire (Belgija),

CgHO - Contastgroep Hoger Onderwijs (Belgija),

STLHE - The Society for Teaching and Learning in Higher Education (Kanada),

UNIVERSITAS - Udruga za razvoj visokoga školstva (Hrvatska),

DUN - Danish Network for University Education (Danska),

PEDA-forum - The Finnish Network for Developing University Teaching (Finska),

AHD - The Association for Research and Development in Higher Education (Njemačka),

NetSED - The Network for Staff and Educational Development (India),

AISHE - All Ireland Society for Higher Education (Irska),

CRWO - Contactgroup Research Wetenschappelijk Onderwijs (Nizozemska),

PEDNETT - The Norwegian Network for Higher Education (Norveška),

SATHE - Slovenian Association of Teaching in Higher Education (Slovenija),

RED-U - Red Estatal de Docencia Universitaria (Španjolska),

SLAIHEE - Sri Lanka Association for Improving Higher Education Effectiveness (Šri Lanka),

SwED-Net - Swedish Network for Educational Development in Higher Education (Švedska),

SFDN - Swiss Faculty Development Network (Švicarska),

SEDA - The Staff and Educational Development Association (Velika Britanija),

POD - The Professional and Organizational Development Network in Higher Education (USA).

5.2. Sudjelovanje na skupovima

Članovi *Universitasa* sudjelovali su na više skupova u zemlji i inozemstvu te bi svaki put iskoristili priliku i predstavili Udrugu širem krugu stručne javnosti. Ističemo sljedeće:

- 4. Bologna seminar, Varaždin, 11. i 12. studenog 2005., sudjelovale Vesna Kovač i Bojana Čulum;
- Međunarodna konferencija *Scholarship Info: The Role of Scholarships in Raising Academic Mobility*, Osijek, 30. studenog 2005., sudjelovale Vesna Kovač (izlaganje rada) i Bojana Čulum;
- 18. godišnja konferencija EAIE (*European Association for International Education*), Basel, Švicarska, od 13. do 16. rujna 2006., sudjelovala Vesna Kovač (izlaganje rada);

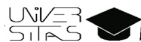

PERSPECTIVES ON THE BOLOGNA PROCESS IN CROATIA

Vesna Kovač, PhD
Society for Development in Higher Education "Universitas"
University of Rijeka
Croatia
vesna.kovac1@ri.htnet.hr

- Međunarodna konferencija *Knowledge for Action, Research Strategies for an Evidence - Based Education Policy*, Frankfurt, Njemačka, od 28. do 30. ožujka 2007., sudjelovala Vesna Kovač;
- VolontEurope, 16. međunarodna konferencija o razvoju volonterstva - *Volunteering and European Citizenship*, Varšava, Poljska, od 4 do 7. listopada 2007., sudjelovala Bojana Čulum (voditeljica radionice *Uloga istraživanja u promociji volonterstva*);

- Bologna seminar *Development of a Common Understanding of Learning Outcomes and ECTS*, Porto, Portugal, 19. i 20. lipnja 2008., sudjelovala Vesna Kovač;
- Seminar *Pravo na obrazovanje: povećanje jednakog pristupa visokom obrazovanju u Republici Hrvatskoj*, Zagreb, 26. studenog 2008., sudjelovala Vesna Kovač (izlaganje);

Prepared for ACCESS Kick off Meeting, Dresden 8-10 February 2010

PRESENTATION OF PARTNER INSTITUTIONS:

Association for Higher Education Development „Universitas”

5.3. Nacionalna skupina za praćenje Bolonjskog procesa

Odluku o imenovanju Vesne Kovač (tadašnje predsjednice *Universitasa*) u rad Nacionalne skupine za praćenje Bolonjskog procesa potpisao je 28. lipnja 2005. godine tadašnji Ministar znanosti, obrazovanja i športa Dragan Primorac. Nacionalnom skupinom predsjedavao je Slobodan Uzelac, tadašnji državni tajnik za visoko obrazovanje, a zanimljivo je istaknuti da je među 19 članova skupine bio i aktualni predsjednik države Ivo Josipović, tada kao predsjednik Povjerenstva Rektorskog zbora za praćenje normativnih akata.

Prilikom konstituiranja novog saziva NBFUG-a, Slobodan Uzelac istaknuo je kako Nacionalna skupina ima zadaću pratiti sve aktivnosti vezane za Bolonjski proces na nacionalnoj razini te kako njezini članovi, u svojstvu državnog izaslanstva, trebaju prisustvovati i zasjedanjima BFUG-a, Bologna *Follow-up Group*, središnjeg tijela zemalja potpisnica Bolonjske deklaracije. Uloga i odgovornost Nacionalne skupine u praćenju provedbe Bolonjskog procesa u Hrvatskoj nikad, nažalost, nije bila precizno i jasno definirana, što je ubrzo dovelo do prestanka njezina rada. U posljednje dvije godine Nacionalna skupina nije se sastajala.

Universitas je članovima Nacionalne skupine predstavljen izvješćem o aktivnostima Udruge, a konkretno zaduženje Vesne Kovač u radu skupine bilo je stručno sudjelovanje i izvještavanje s nekoliko službenih Bologna seminara i skupova te sudjelovanje u pripremi očitovanja na nekoliko dokumenata, od kojih posebno ističemo dokument *Izrada Europskog kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje* Europske komisije.

Sudjelovanje *Universitasa* u radu Nacionalne skupine bila je dobra prilika ne samo za neposredan uvid u aktualne planove i aktivnosti provedbe Bolonjskog procesa u Hrvatskoj nego i za mogućnost aktivnog uključivanja u praćenje njegove provedbe.

6. 10 godina u očima drugih

The work in higher education pedagogy, which Professor Ledic initiated through Universitas ten years ago and has pursued since then, is not only unique in the region, but internationally of an exceptionally high standard. Indeed, I do not know of any similar work anywhere else that is superior to it. No praise is adequate for the singlemindedness with which Universitas has pursued its aims over ten years, and with what it has achieved.

(Lewis Elton, University College London)

Udrugu za razvoj visokoga školstva Universitas osnovala je grupa entuzijasta sveučilišnih nastavnica(ka). U vrijeme osnivanja, službene strukture društva podozrivo su gledale na nevladine organizacije. Ni u akademskoj zajednici nije bila dovoljno razvijena svijest o njihovu značaju, i to ne samo značaju za društvo nego i akademsku zajednicu.

Kao rektor Sveučilišta u Rijeci, u razdoblju od 2000. do 2009. godine, s udrugom Universitas već od početka mandata ostvario sam osobito plodnu suradnju. Dužnost rektora preuzeo sam u ozračju velike krize koja je potresala Sveučilište te u vrijeme velikih izazova i razvojnih mogućnosti koje je nudilo europsko okruženje. Bolonjska deklaracija i početak implementacije Bolonjskog procesa, s konačnim ciljem da se do 2010. godine uspostavi jedinstven europski prostor visokog obrazovanja te jedinstven istraživački prostor, predstavljali su izazov, ali i razvojnu mogućnost za Sveučilište. Ključno pitanje bilo je kako osigurati razvoj Sveučilišta europskih obzora i uklopiti ga u procese koji su u europskom prostoru već bili dominantni, dok su kod nas bili prisutni tek na razini informacija. Za ostvarenje tih ciljeva, sadržanih u programima koje sam prigodom izbora podnosio, potrebno je imati suradnike u sveučilišnim strukturama, ali i „saveznike“ u akademskoj zajednici, koji će doprinijeti shvaćanju i prihvaćanju suvremenih europskih gibanja i procesa te tako presudno mijenjati prevladavajući model svijesti akademske zajednice. Kako poznajem značenje udruga civilnog društva, i to ne samo u artikuliranju legitimnih interesa te težnji različitih skupina nego i u prihvaćanju te promicanju novih pristupa i ideja, s radošću sam prihvatio suradnju s tek utemeljenom prvom udrugom civilnog društva na Sveučilištu.

Doprinos Universitasu posebno je značajan u unapređenju kvalitete sveučilišne nastave kroz djelovanje na povećanju i poboljšanju pedagoških kompetencija

sveučilišnih nastavnika, upoznavanju pristupa i metodologije u izradi nastavnih programa temeljenih na ishodima učenja te provedbi Bolonjskog procesa. Već smo 2001. godine u suradnji izdali knjižicu Prema društvu znanja koju smo podijelili svim članovima akademske zajednice. U toj smo knjižici objavili sve temeljne dokumente, odnosno, deklaracije važne za Bolonjski proces. Posebno bih istaknuo podršku koju nam je pružio Universitas tijekom prvog velikog istraživanja stavova studenata, odnosno, njihova mišljenja o studiju i svom položaju te neprihvatljivim postupcima i oblicima ponašanja na Sveučilištu. Istraživanje je ujedno bilo i uvod u naše aktivnosti koje tiču izgradnje sustava za kvalitetu.

U djelovanju Universitas, Sveučilište je imalo snažnu podršku u stvaranju klime za promjene, posebno u segmentu unapređenja nastave te odnosa između nastavnika i studenta. Po širini svojih interesa i aktivnosti te po sveobuhvatnosti tema koje je pokretala, udruga Universitas jedinstvena je u hrvatskoj akademskoj zajednici. Smatram da je na tragu najboljih udruga sličnog profila koje sam upoznao u Europi.

(Akademik Daniel Rukavina, počasni član Universitas)

7. Quo vadis Universitas?

Nakon 10 godina rada valja nam se zapitati jesmo li mogli više i bolje, jesmo li mogli drukčije, u čemu smo griješili, a u čemu smo bili izvrsni. Ipak, ostavit ćemo da svatko za sebe, čitajući prethodne dijelove teksta, odgovori na ova i slična pitanja.

Tijekom ovih deset godina, u *Universitasu* su se sklopila mnoga nova prijateljstva, započele suradnje između stručnjaka koji dotad nisu surađivali te povezale različite institucije. Rado se prisjećamo trenutaka u kojima smo postigli lijepe rezultate i potaknuli pozitivne pomake. Međutim, na prijelazu u novo desetljeće djelovanja udruge *Universitas*, možda je važnije zapitati se što želimo postići te kojim putem krenuti u novo razdoblje.

Ipak, najvažnije je da se nećemo zaustaviti te da, kao i dosad, namjeravamo otvarati nova područja i teme, glasno govoriti, biti realni te tražiti nemoguće. U takvim i sličnim nastojanjima, želimo i očekujemo potporu svih naših članova i suradnika, ali jednako tako i svih onih koji nam na bilo koji način svojim sudjelovanjem mogu pomoći.

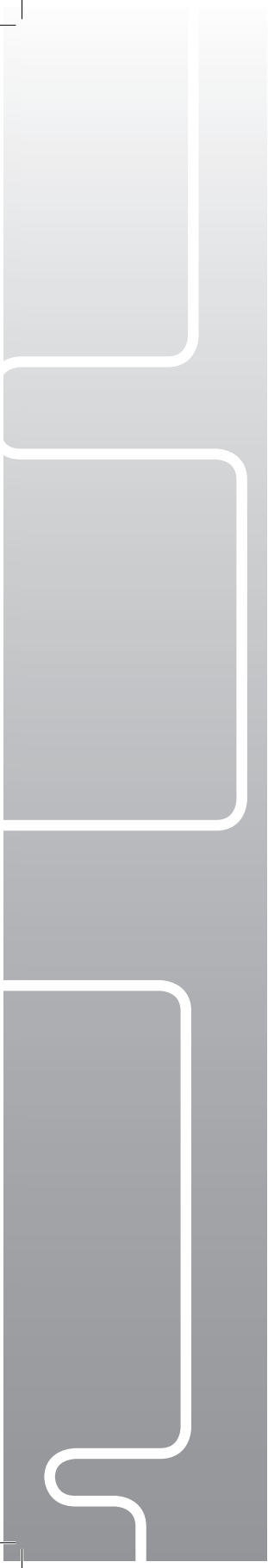
I dalje ćemo biti konstruktivno kritični spram okružja u kojemu živimo, nastojeći ga kroz svoju aktivnost učiniti boljim mjestom za život, učenje i napredovanje. Iskustvo prvih deset godina govori nam da je ovaj naš put, zapravo, staza odobravanja, ali i osporavanja. Međutim, ono u što se nikako ne treba sumnjati, naše su dobre namjere za argumentiranim doprinosom promjeni društvene stvarnosti.

Novih 10 godina zahtijevat će nove ljude, nove snage i nove ideje. Stoga, sve one koji podržavaju našu misiju, pozivamo da nam se pridruže.

Omladinska 14
HR - 51 000 Rijeka
Tel. ++ 385 51 345 046
Fax. ++ 385 51 345 207
universitas@universitas.hr
www.universitas.hr

Omladinska 14
HR - 51 000 Rijeka
Tel. ++ 385 51 345 046
Fax. ++ 385 51 345 207
universitas@universitas.hr
www.universitas.hr

CIP zapis dostupan u računalnom
katalogu Sveučilišne knjižnice Rijeka
pod brojem 120629085
ISBN 978-953-56300-0-5